

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра моніторингу довкілля та природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Пантелеймонов А.В.

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий / магістерський _____
галузь знань _____ 10 Природничі науки _____
(шифр і назва)
спеціальність _____ 101 «Екологія» _____
(шифр і назва)
освітня програма _____ Екологія та охорона навколишнього середовища _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ Каразінський навчально-науковий інститут екології _____

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту екології

“31” серпня 2020 року, протокол №10

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Кочанов Едуард Олексійович к.в.н., доцент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри моніторингу довкілля та природокористування

Протокол від “31” серпня 2020 року №14

Завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування

(підпис) _____ Максименко Н. В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми другого рівня «Екологія та охорона навколишнього середовища» (магістр) _____ назва освітньої програми

Гарант освітньої програми другого рівня «Екологія та охорона навколишнього середовища» (магістр)

(підпис) _____ Ачасов А. Б.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту екології

Протокол від “31” серпня 2020 року №10

Голова науково-методичної комісії Навчально-наукового інституту екології

(підпис) _____ Максименко Н. В.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програму переддипломної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 101 «Екологія».

1. Опис переддипломної практики

1.1. Мета переддипломної практики.

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти (як різновид виробничої практики) є завершальним етапом навчання, що проводиться на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними фахових компетентностей, набуття професійного досвіду та формування готовності до самостійної трудової діяльності, а також збирання матеріалів для виконання дипломної роботи.

Метою переддипломної практики є визначення об'єкта, мети і постановки завдань наукового дослідження. Ознайомлення зі спектром екологічної діяльності на рівні адміністрацій, комітетів, фондів, підприємств; оцінити результативність екологічної діяльності зібрати матеріал для кваліфікаційної роботи, а також (для тих, хто планує навчатися на 3 рівні вищої освіти) самостійного багаторічного дослідження; намітити коло кадастрових матеріалів, літературних джерел, консультантів, дослідницьких методик, залучення яких прискорить написання кваліфікаційної роботи і поліпшить її якість.

Відповідно до посад, що можуть займати випускники вищого навчального закладу, вони придатні до виконання виробничих функцій (здійснення певних типів діяльності) та типових для даної функції задач професійної діяльності. Кожній типовій задачі відповідає компетенція, яка формується системою умінь щодо вирішення цієї задачі діяльності.

1.2. Основні завдання переддипломної практики. Переддипломна практика передбачає виконання наступного завдання.

Програма і завдання на практику розробляється для кожного здобувача вищої освіти індивідуально кафедрою, а також безпосередньо керівником кваліфікаційної роботи спільно зі здобувачем вищої освіти, з урахуванням специфіки баз практики та затверджується на засіданні кафедри.

Відповідно до мети переддипломної практики:

- закріплення, розширення і поглиблення отриманих здобувачем вищої освіти теоретичних знань з профільних дисциплін;
- набуття практичних навичок самостійної роботи;
- вироблення умінь застосовувати отримані знання при вирішенні конкретних питань або дослідженні актуальних наукових проблем.

Проходження переддипломної практики має забезпечити підготовку міцної основи для подальшого успішного виконання і захисту випускної кваліфікаційної роботи. Очікуваний результат проходження переддипломної практики - високий рівень готовності здобувача вищої освіти до виконання випускної кваліфікаційної роботи та набуття навичок самостійної роботи за фахом.

Основні завдання переддипломної практики:

- а) збір і узагальнення фактичного матеріалу, технологічної, управлінсько-розпорядчої документації, необхідної для виконання випускної кваліфікаційної роботи;
- б) розвиток набутих навичок дослідницької роботи та оволодіння методикою дослідження конкретних питань, що розробляються в випускній кваліфікаційній роботі, для проведення локальних досліджень;
- в) оволодіння практичними навичками, знаннями, вміннями та досвідом, необхідними для професійної діяльності;

г) оволодіння методами організації праці і управління, досвідом роботи з сучасними засобами оргтехніки: друкованими електронними пристроями, персональними комп'ютерами, телефаксами, розмножувальною технікою;

д) вироблення навичок лаконічного, вичерпного викладу і грамотного оформлення результатів проходження практики в звіті.

Під час проходження переддипломної практики здобувачі вищої освіти повинні виконати:

- експериментальну частину згідно індивідуального завдання;
- провести аналіз та узагальнення результатів згідно напрямку дослідження;
- зробити висновки та рекомендації стосовно об'єкта досліджень.

Набуті знання, навички та уміння здобувачем вищої освіти використовують при написанні кваліфікаційних робіт, підготовці наукових доповідей, презентацій та статей за матеріалами власних досліджень.

1.3. Характеристика переддипломної практики:

Кількість кредитів: 5. Загальна кількість годин: 150

Нормативний модуль. Семестр: 3. Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати практики (рівень знань, умінь, навичок, яких здобувачі вищої освіти мають досягти на кожному етапі практики).

Переддипломна практика передбачає:

- консультації здобувача вищої освіти з керівником практики від факультету з організаційних і змістовних питань програми;
- самостійну роботу по виконанню завдань за програмою переддипломної практики, заповнення та написання звітних документів.

На всіх етапах переддипломної практики консультації викладача – керівника практики є однією з важливих теоретичних і практичних форм передачі знань здобувачу вищої освіти.

Переддипломна практика включає кілька етапів: підготовчий, основний і заключний.

Структура проходження переддипломної практики включає три етапи:

I етап (підготовчий): отримання завдання від керівника переддипломної практики, розроблення плану виконання роботи згідно із завданням.

II етап (основний): збір даних; ознайомлення та вивчення методик проведення; дослідження та аналіз екологічних проблем відповідно до об'єкта дослідження;

проведення згідно із завданням польових, експедиційних, виїзних, хіміко-аналітичних робіт.

III етап (заклучний): оформлення результатів дослідження, представлення їх у формі звіту, доповідей та презентацій; розроблення висновків та рекомендацій стосовно об'єкта досліджень.

2. Зміст та організація проведення переддипломної практики.

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти є етапом навчання, що проводиться на другому курсі другого (магістерського) рівня навчання з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними фахових компетентностей (знань, практичних умінь та навичок), набуття професійного досвіду для виконання дипломної роботи (проекту).

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти екологічного факультету проводиться на кафедрах та лабораторіях університету та інших установах і організаціях, які відповідають вимогам до баз практики. Керівниками практики на кафедрах є керівники

кваліфікаційних робіт. Крім того призначається керівник практики від факультету, а також навчально-методичні керівники практики.

3. Вимоги до баз переддипломної практики.

Місце практики визначається здобувачем вищої освіти разом з керівником від факультету і керівником кваліфікаційної роботи. Володіючи певними знаннями з основними навчальними дисциплінами, комп'ютерної та мовної підготовки, здобувач вищої освіти може проявити ініціативу і запропонувати свої послуги тієї чи іншої організації в якості стажера-практиканта.

Місце проходження переддипломної практики повинно відповідати ряду вимог. Найважливішим з них є відповідність сфери діяльності відділу (служби) проходження практики в організації теми кваліфікаційної роботи. Проходячи практику в таких підрозділах, здобувач вищої освіти повинен вивчити його функціональні процеси. Вибір відділу проходження практики залежить також від теми кваліфікаційної роботи.

Перевага віддається таким організаціям, які мають можливості для реалізації цілей і завдань переддипломної практики в більш повному обсязі. Підставою для призначення конкретної організації базою практики є наявність укладеного договору між університетом і цією організацією на проходження переддипломної практики. Направлення здобувача вищої освіти на практику проводиться відповідно до договорів, укладених університетом з організаціями на проходження переддипломної практики групою здобувачів вищої освіти або індивідуальних договорів, із зобов'язаннями надати необхідні умови для проходження переддипломної практики конкретному здобувачу вищої освіти та оформляється наказом по університету.

При виборі робочого місця для здобувача вищої освіти необхідно керуватися перш за все темою його кваліфікаційної роботи, а також виходити з того, що на робочому місці майбутній фахівець повинен отримати певні практичні навички виконання конкретної роботи за спеціальністю.

На період проходження практики для здобувачів вищої освіти встановлюється режим роботи, обов'язковий для тих структурних підрозділів організації, в яких здобувачі вищої освіти проходять практику. Кожен здобувач вищої освіти зобов'язаний максимально використовувати відведений для переддипломної практики час, забезпечити якісне виконання всіх завдань, передбачених програмою практики.

У період проходження практики здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- 1) виконувати завдання, передбачені програмою переддипломної практики;
- 2) підкорятися діючим на підприємстві (організації) правилам внутрішнього трудового розпорядку;
- 3) строго дотримуватися правил охорони праці і техніки безпеки;
- 4) здійснити збір всіх необхідних матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.

Основними нормативно-методичними документами, що регламентують роботу здобувачів вищої освіти на виробничій практиці, є «Завдання на практику», «Програма переддипломної практики» і «Щоденник переддипломної практики». Після закінчення практики передбачено подання здобувачем вищої освіти Звіту з практики. Контроль виконання здобувачем вищої освіти програми практики забезпечується перевіркою зібраних матеріалів керівниками практики від організації і від факультету.

4. Індивідуальні завдання з практики.

Під час проходження практики кожен здобувач вищої освіти виконує індивідуальне завдання, яке повинно сприяти більш глибокому вивченню окремих природоохоронних питань і питань, пов'язаних з організацією та управлінням екологічною діяльністю виробництва.

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри (груповим

керівником) і видається кожному здобувачу вищої освіти. Зміст індивідуального завдання має враховувати конкретні умови та можливості підприємства, організації, установи, відповідати як потребам виробництва, так і цілям та завданням програми практики. Індивідуальне завдання на практику видається здобувачу вищої освіти не пізніше, ніж за тиждень до початку практики.

Індивідуальні завдання включає:

- організація екологічного управління на підприємствах;
- проведення виробничого екологічного контролю, екологічна звітність підприємств;
- освоєння методів контролю забруднюючих речовин в стоках, викидах підприємства;
- вивчення роботи очисних споруд;
- проведення екологічного моніторингу;
- засвоєння методів раціонального природокористування за ресурсами (вода, ліс, надра, тваринний, рослинний світ);
- порядок розробки технічних нормативів в екологічних проектних організаціях міста;
- оцінка екологічного стану об'єктів навколишнього середовища.
- елементи наукових досліджень відповідно до програми науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти;
- питання удосконалення окремих технологічних процесів, що є джерелами впливу на навколишнє середовище;
- питання раціонального використання сировини і матеріалів на виробництві, питання відносно розробки ресурсо- та енергоощадних технологій, раціонального використання водних ресурсів;
- аналіз причин і наслідків виникнення екологічно негативних та аварійних ситуацій на виробництві.

При виконанні індивідуального завдання здобувачі вищої освіти можуть використовувати технічну літературу, загальну статистичну звітність підприємств, матеріали науково-дослідної роботи на виробництві, матеріали найкращого вітчизняного та закордонного досвіду з організації та управління діяльністю підприємств, а також результати власних досліджень.

5. Вимоги до звіту про переддипломну практику.

До звітної документації практики відносяться: щоденник практики та звіт про проходження практики.

Щоденник є обов'язковим документом і заповнюється щоденно за встановленою формою.

Звіт з переддипломної практики містить:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних скорочень (при необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів, зокрема, вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних скорочень. Якщо у звіті вжита специфічна термінологія або маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік слід подати у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх розшифровку.

Вступ розкриває мету і головні завдання переддипломної практики.

Основна частина звіту з переддипломної практики складається з розділів та підрозділів, які повинні повністю відповідати змісту практики.

Висновки. У висновках необхідно послідовно, у тезисній формі, викласти узагальнені результати дослідження.

Список використаних джерел має містити всі інформаційні джерела, які були використані здобувачем вищої освіти у процесі підготовки звіту.

Додатки. На всі додатки мають бути зроблені обов'язкові посилання в основному тексті звіту.

6. Підбиття підсумків переддипломної практики.

По закінченню практики здобувач вищої освіти складають звіт. Після перевірки керівником практики звіту з практики з доданим календарним планом звіт виноситься на захист у разі відповідності його встановленим вимогам.

Захист практики проводиться в присутності комісії, призначеної завідувачем випускаючої кафедри. Здобувачу вищої освіти дається час 10 хвилин для доповіді за підсумками практики. Потім йому можуть бути задані питання за програмою практики, після чого комісія виставляє здобувачу вищої освіти оцінку і відповідні.

Підсумки практики розглядаються на засіданнях кафедр факультету від яких призначено керівників.

Керівник практики здає звіти здобувачів вищої освіти про практику на кафедру.

Керівник практики здає звіт до Навчального центру практичної підготовки і працевлаштування Управління якості освіти.

7. Критерії оцінювання результатів переддипломної практики.

Для оцінювання результатів переддипломної практики використовуються такі критерії, зокрема:

- своєчасне прибуття здобувач вищої освіти до місць практики, ознайомлення з правилами внутрішнього розпорядку на підприємстві і своїм графіком виходу на роботу, своєчасне документальне оформлення початку практики;
- обсяг виконання індивідуального завдання, передбаченого робочою програмою практики та вказівками її керівників;
- обробка зібраного матеріалу, його використання для звіту про практику;
- дотримання трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки і переддипломної санітарії;
- відгук керівника від практики;
- наявність заповненого щоденника практики;
- змістовна частина звіту, його відповідність вимогам до звіту про переддипломну практику;
- своєчасне виконання програми практики.

8. Методи контролю та схема нарахування балів.

Відповідальним за організацію і проведення практики на факультеті є декан факультету, який:

- контролює інформування здобувач вищої освіти про місце, строки проведення практики та форми звітування;

– здійснює контроль за організацією та проведенням практики кафедрами, виконанням програми практики, своєчасним підбиттям підсумків, а також складання звітної документації за підсумками практики;

– заслуховує звіти кафедр про проведення практики на вченій раді факультету.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою здобувач вищої освіти здійснює завідувач кафедри, який:

– погоджує тематику індивідуальних завдань здобувач вищої освіти на практику;

– бере участь у проведенні установчих зборів здобувач вищої освіти із питань практики та підсумкових конференцій за результатами практики;

– заслуховує звіти про практику та аналізує виконання програм практики на засіданнях кафедри.

Керівник практики від кафедри (груповий керівник практики):

– до початку практики проводить зі здобувач вищої освіти, яких направлено на практику, інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформлює відповідні документи;

– узгоджує із керівником практики від бази практики індивідуальні завдання на практику з урахуванням особливостей місця практики;

– видає здобувач вищої освіти індивідуальні завдання на практику у строк, установлений Положенням;

– засвідчує відповідність баз практик критеріям її проведення;

– стежить за своєчасним прибуттям здобувач вищої освіти до місць практики;

– здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення;

– інформує здобувач вищої освіти про порядок подання звітів про практику;

– приймає захист звітів здобувач вищої освіти про практику у складі комісії;

– здає звіти здобувач вищої освіти про практику на кафедру.

Керівник практики від бази практики контролює:

– розподіл здобувач вищої освіти за робочими місцями відповідно до графіку проходження практики;

– забезпечення і контроль дотримання здобувач вищої освіти правил внутрішнього розпорядку бази практики.

– виконання графіків проходження практики за структурними підрозділами підприємства;

– якість роботи здобувач вищої освіти.

Керівник практики від бази практики складає на здобувач вищої освіти-практикантів характеристику із відображенням виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

Схема нарахування балів.

Критерії оцінювання	Бали
Своєчасне прибуття до місця практики, документальне оформлення початку практики та повідомлення керівника практики від кафедри.	5
Обсяг виконання індивідуального завдання, передбаченого робочою програмою практики.	30
Обробка зібраного матеріалу, його використання для звіту про практику. Відповідність звіту вимогам до звіту про переддипломну практику.	25
Відгук керівника практики з місця проходження практики	20
Якість відображення проходження практики у щоденнику практики.	10
Своєчасне виконання програми, складання звіту та захист.	10

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру, %	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
50 – 100	зараховано
1-49	не зараховано